

LANDVINDING I SORØ AMT.

ET STORT KULTURARBEJDE I HISTORISK OG
NUTIDIG BELYSNING.

Af

Johs. T. Christensen.

Udad tabtes, indad vandtes. Det sidst forløbne Aarhundrede var de store Landvindingers. Heden blev Skov eller Kornagre, Kærene blev Enge og Agre. De sure Huller udtørredes. Overdrevenes Sten, Tuer, Elle- og Viebuske fjernedes. Under et driftigt Folks Virke voksede Landet indad, til det omsider ogsaa ved Skæbnens Gunst voksede udad og favnede et Stykke fravristet Land.

Vor Landvinding indad er ofte skildret i store Træk af Historikere og i Hjemstavnsdigtning, men Gimlinge og Tingjellinge Enghavers, Maglemosens og Pibernes Vinding er et Stykke Historie, som først nu kan færdigskrives, blandt andet fordi Afslutningen paa dette Storværk er af helt ny Dato, idet Godsejer *Eckardt*, Cathrineholm, først for nylig har jævnet den sidste Tue og brændt den sidste Viebusk.

Gaar man op i Gimlinge Kirketaarn og ser mod Øst, møder Øjet en ejendommelig Egn, der ikke synes at have noget tilfælles med det bølgeformede, sydsjællandske Landskab, som breder sig til de andre Sider. Det er en stor, fuldstændig jævn Flade, som længst ude mod Øst er begrænset af en sydlig Skovudløber fra det store Skovparti mellem Slagelse og Sorø. Nær Skoven ligger Herregaarden Cathrineholm, halvt gemt af store Træer, og fra Skovens Sydspids hele Vejen rundt randes Fladen af opadskraanende Agre og Landsbyer. Er det en Vinterdag med Vand i Grøfterne, glinser Pibergrøften og Stubskovaaen som Sølvsnore, og hist og her staar mindre Vandsamlinger. Men hvidkalkede Huse ligger spredt over den ca. 700 Tønder Land store Slette. Kun den østlige Del, Piberne, er endnu den ensomme, ubeboede Flade.

Der har været en Tid, da Skoven dækkede det meste af Arealet. Vi ser Spor af den i Jordbundens tynde Tørvelag, i hvilket er fundet enkelte Krønhjortgevire, og endnu i 1610 var de sidste Skovrester ikke forsvundne. I gamle Papirer fra Antvorskov Kloster ses saaledes, at i det nævnte Aar har en Mand ved Navn Peder Graver fra Skørpinge „udryddet og opgravet 2160 Elletrunter og andre unyttige Træer udaf den Enghave ved Gimlingetorp“; Landsbyen, som her nævnes, er senere nedlagt, men en sydlig Spids af dens Jorder stødte op til Gimlinge Enghave, saa det maa være dér, Trunterne har staaet.

Ved de Tider har Fladen da været ved at antage det Udseende, som den havde i Begyndelsen af forrige Aarhundrede, da Udskiftningen havde fundet Sted. Den østlige Del, „Kongens Piber“, var da

samlet Herregaardsjord, medens de øvrige Strækninger var udstykket i lange Strimler her og der til hver Gaard i Omegnens Landsbyer med langt den største Part til Gimlinge under Navnet Gimlinge Enghave.

Den Gang var Vandstanden betydeligt højere end nu, og Vinter efter Vinter omdannedes Fladen til en stor Sø. Men naar Vandet om Foraaret dalede, dækkedes Jordbunden af et fint Græstæppe, som tjente mere til at pynte Landskabet end til Nytte, thi Græsset var kort og svovlet.

Endnu i første Halvdel af forrige Aarhundrede fandtes ikke en menneskelig Bolig derude. Smaa Kreaturflokke fra de omliggende Byer saas spredt over det grønne Tæppe. Enkelte Gimlinge-bønder kunde ses paa Tørveskær, og i Piberne svang Høstkarle Leen. Herude har Bønderne i ældre Tider gjort Hoveriarbejde, idet Godsejeren paa den ved Nedlægningen af andre Gaarde opstaaede Gyldenholm havde tilpligtet 100 Bønder at slaa, stakke og hjemkøre hver $\frac{1}{100}$ af Høet og rense hver $\frac{1}{100}$ af Pibergrøften. Et sidste Minde om dette Hoveriarbejde er de saakaldte „Pibepenge“, der endnu, hvor de ikke er bleven afløste, opkræves af Herregaarden Gyldenholm og en Parcel af denne, Herregaarden Cathrineholm, under hvilken hele Piberarealet henlægdes.

Det laa ellers nær at antage, at store Dele af Arealet — som andre lignende Strækninger — i fordums Dage havde været dækket af Viebuske, den sejge, uanseelige Pileart, som breder sig paa sure Strækninger, hvor Ploven ikke kan gaa. Men saaledes har det ikke været. Endnu i 1851, da Godsejer C. Eckardt, den nuværende Ejers Fader, købte Cathrineholm, laa saavel Piberne som de andre tilknyt-

tede Enghaver udyrket og omtrent ubeboet, men uden synderlig Trævækst. Kun i Kanten af Mosehullerne paa Gimlinge- og Tingjellingsiderne havde Vierne begyndt at vinde Rodfæste. Intet spærrede endnu det frie Udsyn, og det var Tørveskæret, der for Alvor trak Vierne ud over den lave Slette. Ved hvert forladt Mosehul myldrede de frem.

Tørveskæret i Piberne begyndte helt ude i den bageste Del ved Tingjellinge Skel. Der havde Gaardens tidligere Ejer, Godsejer Mackeprang, begyndt at give Omegnens Befolkning Adgang til selv at opgrave og forarbejde Tørven, og Godsejerens Søn red hver Dag i Tørvetiden ud og maalte, hvad hver havde taget, og fastsatte Betalingen derfor. Men i 1852, Aaret efter at Godsejer Eckardt havde overtaget Gaarden, ansattes den første Tørvefoged, og fra de Tider op til vore Dage var der hver Sommer mange Mennesker, haardt Arbejde, Liv og Løjer i Piberne, og der er gennem Aarene solgt Tørv for flere Penge, end hele Cathrineholm kostede i 1851, nemlig for ca. 300,000 Kr. Gaarden med dens tilliggende 500 Tdr. Land Ager, Eng og Skov samt noget Bønderjord i Haldager kostede da 120,000 Rigsdaler.

Der er kun faa nulevende, som mindes de første Tider, da Befolkningens Sommerindtog paa Mosen fandt Sted, men en Mand, som en lang Aarrække var Tørvefoged, den 83-aarige Hans Johansen, Faardrup, kan fortælle om de allerførste Tørvetider. Han mindes som lille Dreng at have set den unge Hr. Mackeprang komme ridende derud og maale Tørv, og han husker en Tur med sin Fader, som i 1849 var ude at se, hvor de skulde bo. Det var den 1. April, og ved den Aarstid stod der Vand over det

hele. Kun en enkelt lille Ø paa et Par Skæpper Land var dukket frem, og den Plads havde Hans Johansens Fader af den daværende Godsejer faaet overladt til at bygge paa. Den laa i Kanten af Lyst-agertorps Marker. Da de noget senere paa Aaret kørte Tømmer derud, gik Vognhjulene i Vand til Akslerne.

Men Vandet sank og Somren kom. Hver Vinter laa Huset paa sin lille Ø. Hver Sommer sprang raske, barbenede Dreng og Piger ud over Engen, thi i Løbet af nogle Aar før 1850 var i Kanten af Piberne bygget fire 3 Tønder Lands Huse, som var overladt Brugerne paa Livstid for en aarlig Afgift af 10 Kroner pr. Tønde Land, naar de selv byggede deres Huse. Tilbudet har fristet Smaakaarsfolk, der paa denne Maade billigt kunde faa Foden under eget Bord, og Husene, af hvilke et Par havde tykke, stampe Lervægge, talte deres tydelige Sprog om Beboernes Arbejdsomhed og Nøjsomhed.

Børneflokkene fra de omtalte Huse var ogsaa med at rejse og vende Tørven, og hvad de altid var oplagte til, var den megen Morskab, som fulgte med Tørvearbejdet.

Naar Bønderne om Morgenen ved Solopgang kom kørende ud i Mosen, væltede de deres Vogne, saa de kunde yde Læ eller Skygge efter Ønske, og her sad man og spiste, hvis ikke man, hvad hyppigt hændte, foretrak at gaa over i den nærliggende Skov og holde Maaltid. Det var lange Arbejdsdage, man havde da. Det hed i Konditionerne, at man skulde være ude af Mosen ved Solnedgang, og det passede godt til, hvad man var vant til. Der var ikke noget der hed at holde op, saa længe Solen stod

paa Himlen. Men der kunde godt blive Tid til midt under Arbejdet at holde et mindre Hvil, som af Ungdommen benyttedes til at springe Buk, slaas og andre Fornøjelser. „Gaaende Enke“ var en yndet Leg, naar der var Piger med, og det var der hyppigt i de første Aar, og i hvert Fald var der en Del Piger ude med Middagsmad til Tørvefolkene.

Langt borte fra kom Folk for at skære Tørv. I 70erne — fortæller Hans Johansen — kom flere Aar paa Træk en Langelænder, der boede helt ude i Nærheden af Korsør, og han var endda al Tid blandt de første paa Mosen. Han kørte hjemme fra ved 1-Tiden.

Den første Tørvefoged var Lars Hansen, Piberne. Han afløstes af en Mand, som hed Jens Larsen, og i 1875 blev Hans Johansen Tørvefoged, en Gerning han varetog til op i sin høje Alder. Tørvefogedens Bestilling var at anvise Folk deres Skæreplads, maale og beregne Tørven, og Prisen var lige op til Krigen 1914 40 Øre for en Favn, 2 Alen bred og 4 Tommer tyk, vaad udsat, 5 Øre mere pr. Favn for hver halve Tommes Tykkelse over 4.

Tørvemassen blev kastet op paa Grønsværet, hvor den under flittig Paafylldning af Vand harvedes og pløjedes igennem nogle Gange samt æltes af Heste, i Reglen forspændt en Vogn uden Fjæle, hvorefter den blev kørt ud og sat i „Bænke“. I Krigsaarene, da der et enkelt Aar blev skaaret for 19,000 Kr., var Priserne sat op til 70 Øre pr. løbende Favn, 4 Tm. tyk, og aldrig har der vel været udfoldet saa stor Virksomhed herude som netop i de Aar, da det var saa vanskeligt at skaffe det nødvendige Brændsel. De, der i de Tider var med i Arbejdet, kan danne

sig et godt Billede af tidligere Tiders Tørveskær, thi Fremgangsmaaden var i intet forandret. Kun var Arbejdstiden kortere og Løjerne færre.

Med Krigsaarene sluttede Tørveskæret. Man havde nu opgravet Mosen fra den bageste Spids til Agrene ved Cathrineholm. Hele Terrænet var gennemrodet og ujævnt.

I Tørveskærets Spor fulgte som nævnt Viebuskene. Ved Aaret 1913 havde de forkrøblede, mørkbladede Buske erobret Størstedelen af Mosen. Medens der paa Gimlingesiden var opvokset en Mængde gode Hjem, og man derovre tildels havde besejret den sejglivede Plante, var Piberne nu omdannet til et stort Vildnis, kønt og ejendommeligt at skue, brydende den forhen jævne Flades Ensformighed. I Mosehullerne, som randedes af Buskene, groede Sivarter, Star og andet Græs. Trods den ejendommelige vilde Skønhed, saa forskellig fra det forhen smilende Græstæppe, bar det værdiløse Øde Haabløshedens Mærke.

Da begyndte Godsejer Eckardt sin store Landvinding.

Men før denne omtales, bør Gimlinge og Tingjellinge Enghavers Bebyggelse skildres.

I Midten af forrige Aarhundrede laa i den nordlige Udkant over mod Udflyttergaarden Hallensbjerg et enligt Hus, kaldet „Lygten“, som er nedrevet for nogle Aar siden, og i 50'erne begyndte Bebyggelserne i det smaa. I de Tider lagdes Indsiederhusene hyppigt i en eller anden Afkrog i Modsætning til nu, da vor Tids Indsiederhuse, de pæne Fodermesterboliger, ligger i Nærheden af Gaardene, og de Huse, der lidt efter lidt rejstes i Enghaven, var som Regel jordløse og af tarvelig Beskaffenhed.

Bønderne havde hist og her begyndt at opdyrke deres Arealer — skønt de hyppigt maatte fiske Travehobene op af Vandet, naar stærk Høstregn satte ind — og Enghaven antog nu ved Sommertide det mange-farvede Udseende, de forskellige Afgrøder giver. Men Jorden var sur. Hver Vinter dækkede Vandet endnu det meste af Fladen, og sent veg det om Foraaret. Udskiftningen af Gimlinge Bys Jorder fandt Sted i Juni 1789, og i Udskiftningsforretningen, der betegner Gimlinge Enghave som „meget stor og meget ringe“, hedder det:

„I Henseende til Udskiftningen af Gimlinge Enghauge og Tørvemose og de derved faldende Afgiørelser, da befandtes det, at disse Steder endnu for en stor Del stod under Vand, og kunde samme af Landvæsenskommissionen nu for Tiden ikke tages under Bedømmelse, men udsattes til en bekvem Tid, som indrømmes paa Lodsejernes Anmodning.“

I 1790 var Forholdene noget bedre, og den 7. Juni dette Aar foretoges Udskiftningen af Gimlinge Enghave.

Men Enghavens Opdyrkning staar i nøje Forbindelse med de forskellige Vandstandssænkninger, som fandt Sted, og allerede i 1865 indgav de interesserede Lodsejere Andragende om, at Saltø Aa, der tager Vandet fra Pibergrøften og Stubskovaaen, som begge løber ud over Sletten, maatte blive fordybet. Det medførte Nedsættelse af en Landvæsenskommission, bestaaende af Birkedommer Beck, Slagelse, Godsforvalter Rasmussen, Gisselfeldt, og Forstander Møller, Flakkebjerg. Den holdt den 21. Juli 1865 Møde med Lodsejerne, og efter at have befaret den paagældende Strækning afholdtes Møde hos Sogne-

foged Jens Adolfsen, Tingjellinge, hvor Kendelsen afsagdes.

Den faldt ikke ud til alle Lodsejernes Tilfredshed, og en Del af dem under Ledelse af Gaardejer Hans Nielsen, Gimlinge, m. fl. tilførte Protokollen deres Protest mod Udgiftsfordelingen og andre Forhold.

Efter Begæring af Prøveprokurator Høst, Fuglebjerg, paa de utilfredses Vegne nedsattes saa i 1866 en Overlandvæsenskommission, bestaaende af Amtmand, Kammerherre Hoppe, Godsejer Jacobsen, Falkensten, Landinspektør Johansen, Slagelse, Forpagter Bache, Fuirendal, og Proprietær Hellsach, Pedersdal. De stadfæstede Landvæsenskommissionens Kendelse, hvorefter Strækningen blev noget fordybet og rettet mellem Tingjellinge og Krummerup Broer.

Det hjalp en Del, men Jorden var fremdeles daarligt afvandet. Det var dog ikke mere almindeligt, at det hele omdannedes til Hav. Kun én Gang i den nyere Tid mindes dette at have været Tilfældet, men det var ogsaa en Katastrofe, som ramte mange ret føleligt og staar som et levende Minde for dem, der var Børn og unge den Gang. I Gimlinge Skole, hvor man var særlig interesseret i Begivenhederne, talte Børnene i Fritiden ikke om stort andet end de morsomme Sejlture i Jørgen Andersens Dejgtrug. Dette Fartøj gjorde nemlig i længere Tid Tjeneste, og der var stadig Børn og unge Mennesker paa Lystsejls med det. De kunde sejle fra Gimlinge helt over til Cathrineholmskoven paa den østlige Bred, og mod Syd kunde man sejle helt ned til Tingjellinge.

Den mægtige Oversvømmelse indtraf i Foraaret 1888. Snefaldet kom i de senere Vintermaaneder, og ved det Tidspunkt var begge de store Vandløb bund-

frosne. Saa store Snemasser, som det Aar bragte, var ikke oftere sete i Mands Minde, og ved Paaske-tid indtraf et voldsomt Tøbrud, som de bundfrosne Grøfter ikke kunde klare. Stubskovaaens store Vandmasser og Isflager kunde ikke slippe gennem Tingjellingebroen under Sorø—Skelskør Landevej og trængtes derved tilbage ad Pibergrøften. Deraf kom Ulykken.

En Aftenstund stod to Naboer, Hans Johansen og Chr. Pedersen, og talte sammen om Udsigterne. Hans Johansen mente, det kunde være godt at faa noget Vand ind over og faa druknet de mange Rotter, men Chr. Pedersen sagde, at dette var ikke til at spøge med, for det saa farligt ud. Vandet havde begyndt at stige ret stærkt.

Og værre blev det Dag for Dag. En Nat vækkes Beboerne, ved at Vandet trængte ind i Stuerne og steg op ad Bohavet. De kom alle i Tøjet og sad værgeløse og saa til. I et af de truede Huse havde Forældrene anbragt deres smaa Børn paa en Kiste, og en lille 5-Aars Dreng syntes det var saa morsomt at sidde der og slaa ned i Vandet. Han kunde slet ikke forstaa Forældrenes bekymrede Miner.

Morgenen efter maatte Familierne rømme deres Hjem, medtagende det nødvendige. De var alle Arbejdsfolk og søgte op til Gaardene, hvor de plejede at gaa paa Arbejde.

Peder Pedersen søgte op til Gaardejer Albrecht Andersen i Gimlinge, hvor de boede en tre Ugers Tid. Heroppe fra forsøgte man at køre ud til Huset og hente en Ko og et Par Faar, men man kunde ikke tvinge Hestene ud i Vandet. Derimod boede der i den mindre truede Del af Enghaven en Mand,

som hed Christen Christensen. Han havde to smaa gule Heste, som ikke var bange for Vandet, og da han tilmed bedre kunde finde Vejen og undgaa at vælte i de dybe Grøfter, fik man ham til at køre derud. Faarene blev læsset op i Vognen, medens Peder Pedersens Kone, siddende i Vognen, holdt Koen i Tøjret og lod den gaa, undertiden svømme, bagefter.

Søren Iversen, der boede i et lille Hus nær ved det Sted, hvor nu N. Rytters Granplantage er opvokset, tyede til Gdjr. Jørgen Andersen, Vemmeløse, og da var det, Gaardens gamle Dejgtrug blev omdannet til Skib. Truget, der var af den almindelige Type for et Gaardsted i de Tider, da man selv bagte sit Brød, var ca. 3 Alen langt, omtrent 1 Alen bredt i Bunden og ca. 5 Kvarter ved den øverste Kant. Bunden blev forsynet med Brædder, som stak nogle Alen ud til hver Side, og den første Sejlads gjaldt Søren Iversens havømkranste Bolig, hvor man hentede hans tre brægende Faar, der — staaende i Vand til højt op paa Benene — længtes efter Undsætning. Man kunde kun stage et over ad Gangen, og Søren Iversen, der af Jørgen Andersens Sønner blev hjulpet med Transporten, maatte flere Gange ud i det dybe Vand for at manøvrere med Fartøjet.

Hermed glider saa Jørgen Andersens Dejgtrug over i Historien som det staar i mange raske Drenge uforglemmelige Minde, der er knyttet til den forhaabentlig til alle Tider sidste Gang, da det store Omraade forvandles fra Slette til Sø.

Strengt var det for de Familier, som rantes haardest, nemlig Husmændene Chr. Pedersen, Hans Johansen, Søren Iversen, Chr. Jensen, Peder Pedersen og Peder August — i Hans Johansens Hus styrtede

saaledes alle Indervægge — men haardere vilde en saadan Ulykke ramme nu, da der paa den lave Strækning ud mod Pibergrøften ligger en lang Række Hjem.

Og dog opstod mange af disse Hjem netop i Aarene lige efter den store Oversvømmelse, skønt Faren var der fremdeles. Og det begyndte at blive Selvejrhjem. Til smaa Priser købte de den vandlidende tildels viebevoksede Jord i Haab om ved Ihærdighed og Omhu at omdanne den til Agerland. Men Arbejdet herude i de bageste ved Tørveskær oprodede Strækninger var i Grunden ret haabløst. Vandstanden var for høj til at den virkelige Landvinding endnu kunde finde Sted, og det almindelige Ønske var at faa bedre Afvanding. Det begyndte med Samtaler ved Markskellene, naar Naboerne færededes paa deres lange, smalle Jordstrimler. Det voksede omsider til et Krav, der trængte sig paa. Der boede den Gang i Tingjellinge en Bondemand, som var kendt i vide Kredse, Gdjr., Kirkeejer og Sognefoged Jens Sørensen. Som Medlem af Amtsvandsynet mødtes han hvert Aar med Vejassistent Berntsen, Fuglebjerg, naar Saltø Aa, eller, som det øverste Stykke ogsaa kaldes, Tingjellinge Aa, skulde afsynes. Han var en middelhøj, lidt foroverbøjet Mand med et klogt Ansigt. Under Gangen holdt han den ene Haand paa Ryggen, og i den anden holdt han Paraplyen. Noget af det første, han sagde hvert Aar ved den Lejlighed, var: „Naa, Berntsen. Naar skal vi saa have indvundet de 600 Tdr. Ld.?”

I de Ord laa udtrykt manges Ønske, og i 1908 gik Vejassistent Berntsen paa mange Lodsejeres Opfordring i Lag med Undersøgelse af Afvandingsmulig-

hederne. Det viste sig da, at ved nøje Udnyttelse af Faldet paa Strækningen fra Piberne gennem Tingjellinge Bro — en Murhvælving, bygget saaledes, at den kunde benyttes selv efter en betydelig Uddybning — til Krummerup Bro kunde Løbet fordybes 1 Alen ved Piberne, hvilket muliggjorde de mindre Vandløbs Fordybning, saaledes at hele Arealet derved kunde afvandes. Da Fordelen ved Uddybningen alene tilfaldt de 684 Tønder Land af Enghaven og Piberne, foreslog Vejassistent Berntsen, at Ejerne heraf skulde bære alle Udgifter efter en af ham udarbejdet Partfordelingsliste, hvor Arealerne sattes i Takster fra 1 til 12 efter den større eller mindre Nytte, de vilde faa af Projektet. Paa denne Maade blev det hele delt i 3743 Parter à 1 Kr. 50 Øre eller 8 Kr. 36 Øre pr. Td. Ld.

I Sommeren 1909 afholdt de mange Lodsejere et Møde i Gdjr. Hans Jepsens Have i Tingjellinge, hvor Berntsens Udkast drøftedes og vandt alles Bifald. Kun en enkelt Mand havde Indvendinger, men han blev hurtig overbevist, og Hr. Berntsen fik et Hurra som Tak for sit Arbejde.

Der nedsattes et Udvalg med Gdjr. P. Nielsen, Vaadagergaard i Tingjellinge, som Formand, og Andragende indsendtes til Amtet, som i Realiteten var velvillig, men havde en Mængde formelle Betænkeligheder, saa Sagen svulmede op. Men efter særdeles mange Skriverier, som findes optegnede i Amtets Landvæsenskommissionsprotokoller, blev endelig Landvæsenskommissionsmøde afholdt med de interesserede, hvorefter Landvæsenskommissionen den 20. Juni 1910 samledes paa Førslevgaard og afsagde Kendelse, der fulgte det foreliggende Udkast og fast-

satte Arbejdets Tilendebringelse til 10. November. Kendelsen er underskrevet af Landvæsenkommisærerne Herredsfoged Schiødte, Gdjr. Carl Andersen, Venslev, og Forpagter Jensen, Saltø. Den er Grundlaget for et af de største Afvandingsarbejder i Sydvestsjælland, hvilket ikke vil sige saa lidt, naar det vides, at der i de 25 Aar Vejassistent Berntsen har virket i dette Arbejde er indvundet eller forbedret 20,000 Tdr. Ld. og anvendt 8 Mill. Kr. hertil.

Efter denne Vandstandssænkning kan praktisk talt hele Fladen afvandes, og de mange, som i det sidst svundne Aarhundrede havde samlet sig gode Ejendomme, gjorde god Fremgang. Som Regel havde de af Gaardejerne købt Jorden til Priser omkring 200 Kr. pr. Td. Ld., og de første Ejere sad gennemgaaende godt i det. Nu er Jordpriserne her noget nær det samme som andre Steder. Der er i Gimlinge Enghave Brug af forskellig Størrelse fra 3 til et halvt Hundrede Tønder Land, og en Del Gaardejere har beholdt deres Parter, som de driver sammen med deres Gaarde. I Tingjellinge Enghave er Forholdene de samme, medens Maglemosen, der var udstykket til Vemmeløsegaardene, fremdeles er ubebygget og samlet af enkelte Gaardejere.

De store Arealer, som hører til Gimlinge, Vemmeløse og Tingjellinge Byer havde gennemløbet Udviklingen fra Skoven, den svovlede Græsslette og Vievildnisset til Agerland. Nu stod Cathrineholms Piber for Tur. Endnu medens de sidste Aars Tørveskær kendetegnede den gamle Tid, havde den ny Tid begyndt sit Indtog over de gamle Tørvegrave i Moses bageste Del. Godsejer P. Eckardt, som ønskede at gøre det store efter Tørvegravningen ujævne Areal

frugtbringende, bad Hedeselskabet udarbejde Planer. Disse Planer, som de udtrykkes i Skrivelse af 1. November 1913, gik i Hovedtrækkene ud paa Afvanding ved Hjælp af en Hovedkanal fra Nord til Syd og Sideledninger hertil. Jorden skulde ryddes, planeres, pløjes dybt og tromles fast samt tilføres den nødvendige Kunstgødning. Der var ogsaa af Hedeselskabet udarbejdet et Overslag, som med Krigstidens stigende Priser dog ikke kunde holde Stik. Men med beundringsværdig Energi tog Godsejer Eckardt fat paa det store Arbejde.

I de første Aar opskræmtes Folk i vid Omkreds ved kæmpemæssige Røgskyer, som fortalte om store Ildebrande, men efterhaanden blev man saa vant hertil og sagde blot: „Det er bare ude i Piberne“. Rydningsarbejdet akkorderedes bort Stykke for Stykke og viste sig mange Steder at være meget vanskeligt. Vierne var kraftige og havde vidt forgrenet Rodnet. Tørvehullerne var dybe og sammenfiltrede af vilde Græsarter. Det bedste Brænde førtes bort, Resten brændtes sammen med Sivene i mægtige Baal. Der var en lang Vej frem, før Ploven kunde gaa. Men som Aarene gik, vandtes Stykke for Stykke, til om-sider hele Fladen for nogle Aar siden var indvundet. Det havde kostet saa store Summer — ca. 350 Kr. pr. Td. Land — at de ikke kan ventes at blive vundet tilbage i den nuværende Ejers Tid. Men anlægger man den samfundsmæssige Maalestok, maa det siges, at Godsejer Eckardt fortjener Tak og Paa-skønnelse, fordi han trods alle Vanskeligheder indvandt dette Stykke Land til kommende Slægter.

Piberne er atter som for $\frac{3}{4}$ Aarhundrede siden den store Græsslette, men man forstaar Forskellen

mellem nu og da, naar man sammenligner de stumpe svovlede Totter fra den Gang med det, der paa det rige Ler og Tørvedynd nu kan gro frem efter en Græsfrøblanding noget lig denne, som foresloges af Hedeselskabet i Skrivelse af 1913: 2 kg Hvidkløver pr. Hektar, 6 kg Thimothe, 8 kg Engsvingel, 2 kg alm. Rapgræs, 4 kg Kællingetand, 2 kg alm. Rajgræs, 4 kg Engrævehale i en Dækfrugt af 100 kg Havre, der helst slaas grøn ved Skridningen. Efter det nu fuldførte Dræningssystem, der støttes af en Mølle, som midt ude hæver Vandet for at give Anledning til dybere Dræning, er Arealet egnet lige saa godt til Sædafgrøder som til Græs.

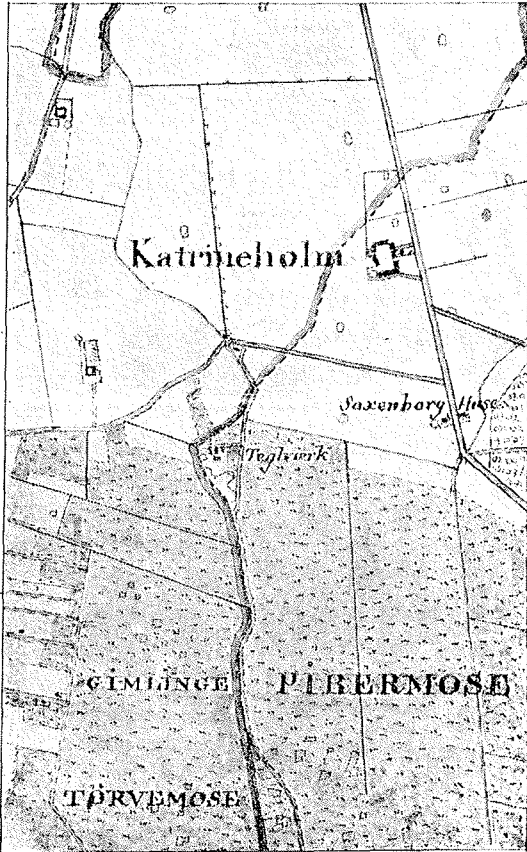
Men en ny Fare meldte sig. I Foraaret 1923, da Godsejer Eckardt netop havde besaaet en meget stor Del af det indvundne Areal, rejste sig en hæftig Sydøststorm, der medførte en saa voldsom Jordfygning, at Pibergrøften paa en lang Strækning ud for Gimlinge Enghave fuldstændig fyldtes, og det løse Jord- og Tørvestøv lagde sig fast som sammenføjet Sne, saaledes at man kunde gaa ud over den fyldte Grøft uden at synke. Tilstrømmende Vandmasser satte ind i alle Grøfter og truede med endnu engang at sætte Enghaven under Vand. Det begyndte allerede at brede sig over de lavere som Regel allerede tilsaaede Jorder.

Alle Lodsejerne maatte ud, og efter store Anstrængelser lykkedes det dem at faa fjernet saa meget af Fyldet, at Vandet nogenlunde kunde passere, men endnu i Efteraaret, da det ordinære Syn over Pibergrøften afholdtes, maatte Vandsynsmændene kassere hele den angrebne Strækning, hvorefter nyt Syn senere afholdtes, og Vandløbet kom i nogenlunde regulativmæssig Stand.

Gaar man en Sommerdag op i Gimlinge Kirke og skuer mod Øst, ser man et Landskab vidt forskellig fra fordums Dage. Man ser de mange velholdte Smaahjem og en enkelt lille Granplantage. Man ser de store grønne Flader med den høje Bøgeskov som Baggrund. I Pibernes store Folde græsser røde Kreaturflokke. Et nyt Stykke Danmark rigere og smukkere end forhen ligger udbredt for vort Blik, et Stykke Jylland midt i det bølgeformede sjællandske Landskab.

Udad tabtes, indad vandtes. Mange Hænder virkede, før Maalet naaedes. Danmark vandt mange ny Agre ved flittigt Virke og Omtanke.

Dette er tildels ny Historie. Men hvis kommende Slægter vil glæde sig over paa Grundlag af det her optegnede at se et Stykke af Folkets Liv og Gerning i disse Egne er Hensigten naaet.

Kort fra 1880 over en Del af Gimlinge Enghave og Piberne. Vejen forbi Cathrineholm er Slagelse—Næstved Landevej. Det paa Kortet viste Teglvaerk anlagdes 1854 af Godsejer C. Eckardt og nedlagdes omkring ved 1900.

Hvad der kaldes Gimlinge Tørvemose er nu bebygget Agerland. Herude fandtes paa en Lod, tilh. Gdjr. Herman Hansen, Gimlinge, en meget stor, smuk Sten, som Ejeren skænkede til et Genforeningsminde. Den rejstes midt i Gimlinge By.